

Tysknet.dk *)
info@tysknet.dk

Til Uddannelsesudvalget
Folketinget - Christiansborg

Fremmedsprogspolitikken halter! Hvad er der galt? Hvordan kan den ændres?

Der har længe været råbt vagt i gevær fra folkeskoler, handelsskoler, gymnasier, seminarier og universiteter, og i den senere tid har også medierne fokuseret på problemerne i sprogpolitikken:

Fremmedsprogene vælges fra, der nedlægges uddannelser, og der mangler kvalificerede folk, der kan kommunikere på andet end engelsk på alle områder. Hvordan er det gået så galt?

Tysk i folkeskolen

Indtil omkring 1990 var engelsk og tysk ligestillede, obligatoriske fag i folkeskolen med samme læseplaner og samme prøvekrav. Fransk læste man typisk i 10. klasse og i gymnasiet. Så ændredes loven, således at tysk fra at være obligatorisk blev et fag, som *skulle tilbydes* fra 7. klasse, mens fransk blev valgfag, som *kunne vælges* fra 8. klasse – dog med den mulighed at fransk *kunne* tilbydes alternativt til tysk fra 7. klasse. Disse tanker resulterede i, at der i perioden frem til folkeskoleloven af 1993 blev arbejdet med to forskellige udviklingsmodeller, nemlig:

1. en model med engelsk fra 4. klasse, tysk fra 6. og fransk fra 8. klasse, den såkaldte 4-6-8 model; men trods mange positive erfaringer med denne model ophørte den sammen med vedtagelsen af folkeskoleloven af 1993. Samtidig blev der lukket af for forsøgene med tysk i 6. klasse. På dette tidspunkt var der mere end 100 folkeskoler i Danmark, der havde positive erfaringer med tysk fra 6. klasse. De private

skoler kunne dog fortsætte med den tidlige start på 2. fremmedsprog.

2. en model med valgfrihed mellem tysk og fransk som 2. fremmedsprog. Også disse forsøg blev stoppet – undtagen igen på de private skoler.

Sprogforløbet i folkeskolen blev derefter enten: obligatorisk engelsk fra 3. - 4. klasse – tysk som tilbudsfag fra 7. klasse og fransk som valgfag fra 8. klasse – altså mulighed for tre fremmedsprog, eller: obligatorisk engelsk fra 3. - 4. klasse – mulighed for valg mellem tysk og fransk som tilbudsfag fra 7. klasse – og endelig: mulighed for valg af tysk/fransk som 3. fremmedsprog i 8.- 9. klasse.

Dette resulterer dog i praksis typisk i, at eleverne ikke får mulighed for at vælge et 3. fremmedsprog i 8.- 9. klasse.

Konklusion:

Eleverne vælger altså i dagens folkeskole ofte et sprog fra i stedet for at vælge *til*, nemlig på de skoler, som tilbyder fransk alternativt til tysk som tilbudsfag fra 7. klasse. I praksis vil meget få elever dér få mulighed for at lære sig tre fremmedsprog.

Resultaterne af den førte sprogpolitik er efter vores mening bl.a.

- at eleverne nu kan komme igennem folkeskolen uden overhovedet at have stiftet bekendtskab med nabosproget tysk.
- at valget mellem tysk og fransk i folkeskolen er problematisk. Tysk er nært beslægtet med dansk og for danskere sprogpædagogisk 'let' – og selv de svagere elever oplever typisk, at de meget hurtigt kan forstå ganske meget talt og skrevet tysk.
- at valget for en del elever kan have u hensigtsmæssige konsekvenser, idet de kan risikere at komme ud af folkeskolen med kun ét fremmedsprog, fordi fransk alligevel

var for svært. Omvalg/fravalg har for alvor her givet mange elever alvorlige problemer.

- at man på skoler, hvor man tilbyder såvel tysk som fransk, nødvendigvis må dele klasserne op på tværs i tysk- og franskhold – med alle de organisatoriske problemstillinger, det medfører, f.eks. i forbindelse med lejrskoler og ekskursioner.
- at der meget ofte dannes små franskhold med de dygtigste elever, mens tyskholdene typisk er store med også en del sprogligt svage elever fra flere klasser.
- at skoleskift vanskeliggøres på grund af de forskellige muligheder for 2. og evt. 3. fremmedsprog.
- at 2. fremmedsprog starter alt for sent i forhold til engelsk, som i folkeskolen påbegyndes i 3. klasse og på mange privatskoler endnu tidligere.

2. fremmedsprog, tysk, bør starte i 5. - 6. klasse.

Der er ingen tvivl om, at mange elever sagtens kunne have positivt udbytte af tre fremmedsprog i folkeskolen. Med tysk fra 5.-6. klasse ville der kunne blive naturligt plads til et 3. fremmedsprog fra 7.- 8. klasse.

Tysknet.dk mener sammenfattende, at tysk er det naturlige 2. fremmedsprog i den danske folkeskole, og at faget bør styrkes i hele uddannelsesforløbet. Tyskland er vor nærmeste nabo, vor største handelspartner, og et land, som vort sprog og kultur er tæt knyttet til. Tysk er det sprog, som flest af Europas indbyggere har som modersmål.

Tysknet.dk mener derfor, at sprogene efter engelsk bør prioriteres. Engelsk som fremmedsprog alene er ikke nok! Det sprogpoltiske mål i EU – og dermed også i Danmark – er modersmålet + mindst to fremmedsprog. Her er tysk det naturlige 2. fremmedsprog – og lovens nuværende 'skal tilbydes' og 'kan tilbydes' giver i praksis ikke en tilstrækkelig klar prioritering. Vi foreslår derfor følgende ordning for fremmedsprogene i folkeskolen:

- engelsk som 1. fremmedsprog, obligatorisk fra 3. klasse
- tysk som 2. fremmedsprog fra 5.- 6. klasse, som tilbuds-fag i et 4 - 5-årigt forløb med afsluttende mdtl. og skr. prøve (gerne med en obligatorisk mundtlig prøve som i engelsk).
- fransk eller andre sprog som 3. fremmedsprog i 7.- 9. klasse (prøveforberedende valgfag).

Det vejledende ugentlige timetal tysk foreslår vi til:

- 5. klasse 2 lektioner ugtl. (60 timer)
- 6. klasse 2 lektioner ugtl. (60 timer)
- 7. klasse 3 lektioner ugtl. (90 timer)
- 8. klasse 3 lektioner ugtl. (90 timer)
- 9. klasse 4 lektioner ugtl. (120 timer)
- 10. klasse 4 lektioner ugtl. (120 timer)

Med denne model vil en større gruppe elever få mulighed for at forlade folkeskolen med tre fremmedsprog!!

Fagkonsulent for tysk

Vi ønsker faget tysk i folkeskolen styrket gennem en egen fagkonsulent for faget, sådan som det har været tilfældet tidligere. I de senere år har konsulenten skullet dække både tysk, fransk og latin. Det synes vi ikke er hensigtsmæssigt, da det kan være svært at finde fagkonsulenter på alle tre sprog, og fordi nødvendige høje faglige kvalifikationer skal sprede sig over for konsulentens tids- og resurse-mæssigt skal sprede sig over for mange fag. At konsulentens tid i ministeriet gennem årene desuden er blevet beskåret gør situationen endnu mere uholdbar. Dialogen mellem undervisere og undervisningsministeriet er af grundlæggende betydning for opretholdelse af undervisnings kvaliteten, og den prioriteres meget højt af lærerne i folkeskolen.

Tysk på gymnasiet og i de videregående uddannelser

Der er en række sammenhængende årsager til, at fremmedsprogsundervisningen i Danmark i gymnasiet, på lærerseminarierne, på handelshøjskolerne, CBS og på universiteterne er under pres. Med undtagelse af engelsk er store fremmedsprog som fx tysk og fransk nærmest under afvikling. Inden gymnasiereformen trådte i kraft havde 41 % af eleverne tre fremmedsprog. Nu er dette tal faldet til 6 %.

Det er derfor nødvendigt, at der strukturmæssigt skabes ordentlige rammer for, at eleverne i gymnasiet kan vælge tre fremmedsprog – såvel i reformens blokssystem som på den enkelte skole.

Vi har taget til efterretning, at der i december 2007 er indgået et forlig om ændringer af reformen af de gymnasiale uddannelser. Vi vurderer imidlertid, at aftalen ikke er tilstrækkelig til at løse det reelle problem for fremmedsprogsundervisningen i gymnasiet.

Vi hilser det velkommen, at skolerne fra 2009 skal tilbyde studieretninger med 3 sprog på stx og htx. Men erfaringer fra gymnasier, der har udbudt en studieretning med tre fremmedsprog, viser at søgningen har været begrænset. Det er derfor vigtigt, at også B-niveauet i begynderprog bliver udbudt for at sikre mangfoldigheden i gymnasiesprogene og for at åbne mulighed for at vælge et 3. fremmedsprog, hvad der i dag nærmest er udelukket.

Forslaget om, at elever i en studieretning kan fravælge et naturvidenskabeligt fag på B-niveau, hvis de yderligere vælger latin på C-niveau, vil formentlig ikke få den helt store virkning i praksis.

Dansk kultur er tæt forbundet med Europas sprog og kultur. Derfor er det både naturligt og vigtigt, at der opretholdes en tæt

forbindelse med de store, europæiske sprog – for os i Danmark naturligvis først og fremmest det på så mange måder vigtige nabo-sprog tysk. Det er derfor helt afgørende, at vilkårene for fremmedsprogene efter engelsk forbedres markant.

Tysk på ny læreruddannelse

Mens der i 2007 var godt 200 studerende, der gik til liniefagseksamen i tysk på landets 18 seminarier, viser prøvevalgene på ny læreruddannelse en halvering af studerende, der har valgt faget.

Nedgangen i ansøgstallet er ikke gældende for tysk alene og må i høj grad tilskrives opdelingen i små og store, obligatoriske og valgfri liniefag samt bindingerne mht. fagkombinationer. Det ringe ansøgstal vil formentlig medføre, at faget ikke vil kunne oprettes på alle læreruddannelsesinstitutioner inden for de 8 professionshøjskoler. En del lærere og/eller studerende kommer derfor til at pendle mellem flere institutioner, hvad der vil medføre en kraftig svækkelse af de faglige miljøer og muligheden for at tiltrække og fastholde studerende.

På sigt vil det medføre en dramatisk mangel på liniefagsuddannede tysklærere i folkeskolen og dermed true fagets eksistens.

Vi vil opfordre til, at undervisningsministeren tager initiativ til en revision af læreruddannelsen allerede fra næste år, så

- de studerende får tre liniefag af samme omfang
- der sikres mulighed for liniefagskombinationer af flere fremmedsprog
- der tilføres resurser, så de faglige miljøer styrkes.

Vi håber, at uddannelsesudvalget vil se positivt på dette notat, vise modet til at prioritere sprogene i folkeskolen klarere og styrke fremmedsprogsundervisningen på alle niveauer.

Med venlig hilsen,
Tysknet.dk

Hans Christophersen, folkeskolelærer
Lone Clemmensen, lektor (hvx)
Kirsten Høeg, folkeskolelærer og privatskolelærer
Hjalmar Jess, folkeskolelærer og redaktør
Hans Lammers, tidl. lektor v. Danmarks Pædagogiske
Universitet, hhv. Danmarks Lærerhøjskole
Flemming Nygaard, redaktør,
ministeriel konsulent for tysk 1976 - 1982
Steen W. Pedersen, forlagsdirektør, dk4 viden og bøger,
ministeriel konsulent for tysk 2001 - 2003
Annie Ring Knudsen, tidl. lærer og sprogkonsulent,
forfatter og koordinator af projektet 'Das Bild der Anderen'
Georg Schjørring, lærer, konsulent og lærebogsforfatter,
ministeriel konsulent for tysk 1994 - 2001
Merete Vonsbæk, lektor (stx)
Kirsten Winther, seminarielektor

*) **Tysknet.dk blev dannet sept. 2007**. Medlemmerne er tidligere og nuværende undervisere i tysk på mange niveauer. Formålet med netværket er at bidrage til at styrke fremmedsprogundervisningen i Danmark generelt – og faget tysk i særdeleshed.